

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

СУЧАСНЕ ФОЛЬКЛОРНЕ ВИКОНАВСТВО

**Навчальна програма
за кредитно-модульною системою
для спеціальності 7.020205
“Музичне мистецтво”,
спеціалізації “Музичний фольклор”**

Рівне - 2010

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 24 вересня 2010 р.)

СУЧАСНЕ ФОЛЬКЛОРНЕ ВИКОНАВСТВО: Програма вищих навчальних закладів освіти для спеціальності 7.020205 “музичне мистецтво” спеціалізації “музичний фольклор” / Укладач Р.І. Дзвінка. – Рівне: РДГУ, 2010. – 14 с.

Укладач: Р.І.Дзвінка, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва Інституту мистецтв РДГУ.

Рецензенти:

Святослав Мельничук, професор кафедри музичного мистецтва Інституту мистецтв РДГУ, народний артист України.

Людмила Гапон, доцент кафедри музичного мистецтва Інституту мистецтв РДГУ.

Навчальна програма схвалена і рекомендована до друку спеціалізацією музичний фольклор кафедри музичного мистецтва Інституту мистецтв РДГУ (протокол № 1 від 30 серпня 2010 р.)

ОПИС ПРЕДМЕТУ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ПРЕДМЕТ: “СУЧАСНЕ ФОЛЬКЛОРНЕ ВИКОНАВСТВО”

Напря́м, спе́ціальність, осві́тньо-квалі́фікаційний ріве́нь	Характеристика навчального курсу (заочна форма навчання)	Характеристика навчального курсу (заочна форма навчання)
<p>Підготовка фахівців галузі знань: 0202 “Мистецтво”</p> <p>Напря́м підготовки: 7.020205 “Музичне мистецтво”</p> <p>Спеціалізація: “Музичний фольклор”</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний ріве́нь: спеціаліст</p>	<p>Кількість кредитів відповідних ECTS: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 54</p> <p>Тип курсу: обов’язковий</p> <p>Рік підготовки: V</p> <p>Семестри: X</p> <p>Індивідуальні заняття: 22</p> <p>Самостійна робота: 32</p> <p>Навчальних модулів: 2</p> <p>Змістових модулів: 4</p> <p>Види контролю: залік – X семестр</p>	<p>Загальна кількість годин: 54</p> <p>Тип курсу: обов’язковий</p> <p>Рік підготовки: V</p> <p>Семестри: X</p> <p>Індивідуальні заняття: 6</p> <p>Самостійна робота: 48</p> <p>–</p> <p>–</p> <p>Види контролю: залік – X семестр</p>

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

«Сучасне фольклорне виконавство» – одна зі спеціальних дисциплін у курсі підготовки висококваліфікованих спеціалістів для галузі музичного фольклору. Дисципліна розрахована на студентів спеціалізації «Музичний фольклор» і має на меті вивчення сучасних форм побутування музичного фольклору і особливостей його сценічного втілення.

У процесі засвоєння курсу майбутній фахівець повинен оволодіти спеціальними знаннями, жанровими та стилістичними особливостями, принципами і методикою сучасного фольклорного виконавства, навичками концертно-виконавської роботи. Розвинути у студентів естетичний та художній смак в музичному етностилі, творчу самостійність. Сучасне фольклорне виконавство ставить як студента, так і викладача в ситуацію постійного пошуку та творчого експерименту. Педагог повинен синтезувати знання у галузі традиційної народної музичної культури і сучасної музики та використовувати їх з врахування індивідуальних здібностей і нахилів студента. На початковому етапі освоєння основ сучасного фольклорного виконавства, основний і обов'язковий момент у роботі з студентами – домогтися повної свободи.

В основу програми різнобічної підготовки виконавця традиційної народної (вокальної чи інструментальної) музики покладено теоретично обґрунтовану, перевірену на практиці систему поступового і послідовного засвоєння матеріалу, поглиблення знань національної культурної спадщини. Зміст дисципліни передбачає теоретичну, практичну і самостійну підготовку. Під час занять студенти знайомляться з основними формами фольклоризму (композиторський, аранжований, етнографічний) і їх значенням у суспільному житті, з особливостями сценічного втілення народномузичної культури у закритому приміщенні та на відкритих площадках.

Курс сучасного фольклорного виконавства не тільки допомагає майбутнім керівникам фольклорних колективів та виконавцям-фольклористам глибше проникнути у традиції народного виконавства, а й дозволяє сформувати власне відчуття народної музики. Необхідність викладання даного курсу у ВНЗ України визначається цікавістю до відтворення автентичної музики та її подальшого розвитку на аматорському й професійному рівнях. Сучасна традиція у галузі обробки народної музики ґрунтується, з одного боку, на практиці виконавської діяльності численних молодіжних гуртів та фольклорних ансамблів, а з іншого, на досягненнях композиторської школи. Самостійна робота й індивідуальні заняття з викладачем спрямовані на поглиблення знань у галузі сучасної фольклорної традиції, засвоєння різних форм і методів опрацювання народномузичного матеріалу та формування навичок виконання під фонограму.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КУРСУ:

- аналіз процесів трансформації традиційної культури та адаптації фольклорних джерел в умовах глобалізованої культури;

- формування особливого складу музичного мислення для відчуття народної музики;
- знання принципів та вироблення навичок сучасного фольклорного виконавства;
- засвоєння основних виконавських методів, прийомів та термінології сучасного етностилю;
- формування мистецького смаку презентації фольклорної музики, навичок виконавства під фонограму та розвиток гармонічного слуху;
- вміння опрацьовувати народномузичний матеріал у різних формах фольклоризму з подальшою постановкою на сцені.

Для більш глибокого засвоєння матеріалу, окрім аудиторних занять, передбачаються відвідування студентами святкових і концертних програм, побудованих на обрядових, фольклорно-етнографічних матеріалах, перегляд і аналіз відеофільмів обрядів календарного циклу, відзнятих в українських відеоцентрах, відеоматеріалів з архіву кафедр факультету музичного мистецтва та святкових концертів Інституту мистецтв РДГУ.

Курс «Сучасне фольклорне виконавство» тісно пов'язаний з предметами: традиційний спів, основний інструмент, практика роботи з фольклорним ансамблем, фольклорний ансамбль.

Дана дисципліна читається студентам п'ятого курсу і включає індивідуальні заняття. У відповідності з навчальним планом студенти за результатами виконаної практичної та самостійної роботи складають залік на якому студент повинен:

- представити концепцію фольклорної композиції із 2-3 творів, що передбачає поєднання автентичного виконавства і стилізації;
- проілюструвати під фонограму один твір.

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ КУРСУ

Модуль	Кількість годин, відведених на:	
	Практ. заняття	Самост. роботу
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I	12	16
Модуль 1. Етнокультурні витоки народної музики та форми сучасного фольклорного виконавства в Україні й за кордоном.	4	4
Модуль 2. Стилізація народномузичної традиції. Жанрова класифікація, сучасні виконавські стилі та їх особливості.	8	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II	12	16
Модуль 3. Поняття аранжованого фольклоризму. Види та форми популяризації етномузики на основі синтезу мистецтв.	4	6
Модуль 4. Виконавство в супроводі фонограми (–) та аналіз проблеми популяризації традиційної народної музики у міському середовищі.	8	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Модуль 1. Етнокультурні витоки народної музики та форми сучасного фольклорного виконавства в Україні й за кордоном.

Історична еволюція змісту, форм, типів і функцій народної музики. Зміна функцій автентичного виконавства у процесі історичного розвитку. Історико-ретроспективний аналіз розвитку народної музичної творчості на основі вивчення літературних, етнографічних і першоджерел. Мистецько-історичний досвід народу як система відбору кращих зразків народномузичної спадщини і форм народної творчості, апробованих в традиції.

Об'єктивна потреба вивчення, збереження і розвитку традиційної української народної музичної культури та обрядовості, розробка і подальше удосконалення нової національної стратегії в музичному мистецтві.

Вивчення форм сучасного фольклорного виконавства в Україні та за кордоном шляхом перегляду відеоматеріалів та прослуховування аудіозаписів.

Модуль 2. Стилізація народномузичної традиції. Жанрова класифікація, сучасні виконавські стилі та їх особливості.

Принципи наслідування, збереження і продовження автентичного виконавства в сучасній музиці. Засвоєння концептуальних основ, формування естетичного смаку, розвиток музичного мислення та вироблення навичок сучасного фольклорного виконавства. Основні елементи сучасного етностилю:

автентичне виконавство, комп'ютерне аранжування, звукові символи, сценічна дія (пластика), використання творів декоративно-прикладного мистецтва та декорацій.

Аналіз трансформації народної творчості на різних етапах розвитку традиційної культури (визначення регіональних особливостей зразків музичного фольклору). Різні типи обробок у відповідності до видів фольклоризму (композиторський, аранжований, етнографічний): стилізація для співака чи виконавця на інструменті у супроводі співаків (ансамблю чи хору) чи інструментального ансамблю (оркестру); обробки для соліста чи ансамблю у супроводі фонограми, у тому числі інструментального ансамблевого акомпанементу для виконання голосом групи виконавців чи соліста.

Перегляд відеоматеріалів та прослуховування аудіозаписів з метою вивчення різноманітних сучасних виконавських стилів й жанрів на основі поєднання народного співу, різних варіантів інструментального супроводу та синтезу мистецтв.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Модуль 3. Поняття аранжованого фольклоризму. Види та форми популяризації етномузики на основі синтезу мистецтв.

Аналіз процесу опрацювання творів аранжованого фольклору та створення концепції фольклорної композиції, що передбачає поєднання автентичного виконавства і стилізації. Визначення найголовнішого завдання презентації народномузичних творів та підбір музичного матеріалу з урахуванням регіональних стильових особливостей.

Особливості етнографічного коментаря презентації народномузичного матеріалу: стислість і докладність, ясність, емоційність. Логічна стройність, інтонаційне багатство і звучання голосу, збереження мовних діалектів, дикція. Способи досягнення мовної виразності: ритм та інтонаційний стрій. Логіка обрядової мови. Мовний такт. Сміслові і мистецько-естетичні значення інтонації етнографічного коментаря.

Поняття «реставрація», «реконструкція», «трансформація». Стилізація народномузичного твору з урахуванням регіональних особливостей у виконавстві. Сценічна презентація народної музики як визначення музичного, пластичного, світлового, декоративного, просторового рішення синтезу традиційного та сучасного мистецтва.

Функції музичного супроводу в автентичному виконавстві. Інструментальні ансамблі в комп'ютерному оформленні народнопісенного твору. Пріоритетне місце кращих зразків етнографічного фольклоризму в сучасній музичній етнокulturі. Комп'ютерна етномузика: стан та перспективи молодіжної етнокulturі.

Пошук яскравих засобів музичної виразності у комп'ютерному аранжуванні, які віддзеркалюють художню спрямованість народномузичного твору при збереженні натуральної традиційної форми поведінки учасників. Взаємозв'язок слова і музики з сценічною поведінкою.

Модуль 4. Виконавство в супроводі фонограми (–) та аналіз проблеми популяризації традиційної народної музики у міському середовищі.

Автентичне виконавство – унікальне явище традиційної культури українців, шляхи його збереження та популяризації в сучасних умовах.

Основні принципи стилізації народної музики, проблема формування молодіжного етностилю та успадкування автентичного виконавства. Віддзеркалення в комп'ютерних аранжуваннях ознак автентичності за допомогою різних засобів мистецької виразовості. Аналітичний підхід щодо опрацювання українського музичного фольклору як результат підсумку індивідуального відтворення опрацьованого автентичного матеріалу.

Аналіз музичного фонду фонограм народномузичних творів. Розкриття загальнонаціональних і регіонально-локальних особливостей вибраних творів. Вибір фонограм народних творів на основі глибокого вивчення загальнонаціональних, регіональних і місцевих традицій його втілення.

Студійний період репетицій. (актуальність, соціальна значущість та художня цінність обраного матеріалу, його тема й ідея, створення етнографічного коментаря, робота із звукорежисером, визначення ком позиційності).

Планова репетиція (репетиція у сценічних умовах, використання реквізиту та атрибутики, пошук цікавих сценічних рішень презентації матеріалу). Монтажна репетиція (удосконалення мистецько-декоративного, світлового, звукового оформлення на майданчику). Прогонні репетиції (об'єднання окремих творів у єдине сценічне дійство, корекція мізансценічного малюнку, мистецько-декоративне й музичне вирішення). Генеральна репетиція – завершальний етап роботи над відтворенням народномузичних творів.

Дотримання традиційної манери виконання з характерними ладоінтонаційними та метроритмічними особливостями у поєднанні з сучасним супроводом. Вивчення 3 – 4 різнохарактерних народномузичних творів у супроводі фонограми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Успішність самостійних занять студентів залежить від вміння правильно та раціонально організувати свій час для занять.

Самостійна підготовка вимагає від студента передусім систематичності, творчої ініціативи та підвищеної активності у процесі засвоєння матеріалу. При цьому важливим фактором виступають:

- вміння планувати роботу і вільний час;
- ставити перед собою конкретні завдання та знаходити шляхи його вирішення;
- працювати над підвищенням якості виконавської майстерності шляхом слухового сприйняття, аналізу практичних навичок;
- вміння аналізувати, контролювати, критично оцінювати наслідки своєї роботи.

Важливо планувати роботу таким чином, щоб кожне завдання підпорядковувалося вирішенню певного завдання.

Самостійне виконання дидактичних завдань вимагає від студента творчого опрацювання фольклорного матеріалу та визначення основних підходів щодо його презентації на основі органічного поєднання традиційного і сучасного у музиці: опрацювання спеціальної літератури, архівних матеріалів для глибшого пізнання різних виконавських стилів та напрямів, прослуховування аудіо,-відеозаписів, вироблення концепції інсценізації народномузичного твору чи композиції.

Методи навчання: практичний з елементами теоретичного аналізу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

О с н о в н а

1. Баренбойм Л. Музыкальная педагогика и исполнительство.– Л., 1974.
2. Гапон Л. Інценізація весільних обрядів: Навчальний посібник. – Рівне, 2006. – 146 с.
3. Дзвінка Р. Джазова імпровізація. Навчальний посібник з грифом МОІНУ. – Рівне. –2007. – 98 с.
4. Дзвінка Р. Організація самостійної роботи студентів над навчальним музичним матеріалом: Методичні рекомендації для студентів факультету музичної творчості.– Рівне: РДГУ, 1999.
5. Дзвінка Р. «Хуртовина» – 20 років: виховний та етнокультурний аспекти діяльності студентського фольклорного колективу». – Рівне-Бердянськ, 2008. – 122 с.
6. Дзвінка Р., Филипчук М., Лозинський О. Хрестоматія з класу естрадного ансамблю: Навчально-репертуарний посібник. – Рівне: РДГУ, 2001. – 73 с.
7. Крылова Н. Формирование культуры будущего специалиста: Метод. пособие.– М.: Выш.шк., 1990.
8. Музична естрада: Словник / Укладач В.Одकिдач.– Х., 2004.
9. Програмні вимоги до державних іспитів для студентів спеціальності “музичне мистецтво”, спеціалізації “викладач, артист, керівник фольклорного ансамблю” для спеціальності 7.020205 “Музичне мистецтво” спеціалізації “Музичний фольклор”: Методичні рекомендації. – Рівне: РДГУ, 2003. – 43 с. – Співавт.: Ю.Рибак, Л.Д.Гапон, О.Юзюк, Р.Цапун, М.Бабич.
10. Симоненко В. Лексикон джаза.– К.: Музична Україна, 1981.
11. Формирование учебной деятельности студентов (Под ред. В.Ляудис).– М.: Изд-во Моск.ун-та, 1989.
12. Цапун Р. Будичани. Традиційна спадщина. Наукове видання (з грифом МОНУ). – Рівне: Перспектива, 2007. – 100 с, кольор.іл. (запис, транскрипції, упорядкування).
13. Юзюк О.М. Фрагмент весільного обряду «Зустріч молодих після вінчання» // Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся – Випуск 7 –упорядник В.П.Ковальчук. –Рівне Перспектива, 2007 р. – с.154-161.

Д о д а т к о в а

1. Воропай О. Звичай нашого народу: Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1991. – Т.2. – Репр. вид. Мюнхен, 1966 р. – 1991. – 449 с.
2. Грица С. Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки. – Київ–Тернопіль: Астон, 2002. – 236 с.
3. Дзвінка Р. Виховання майбутніх учителів засобами українського музичного фольклору. – Рівне, Бердянськ: Овід, 2008. – 254 с.
4. Дзвінка Р., Герладжі Ф. Деякі аспекти організації навчальної діяльності студентів (у РДІК) // Стандарти вищої культурологічної і мистецької освіти: Теоретико-методологічні аспекти. – Мінськ: Білор. ун-тет. культури, 1999. – С. 42-48.

5. Дзвінка Р. Комплексний підхід в професійній підготовці музиканта-фольклориста (із опыта роботи Інститута мистецтв РГГУ) // Аўтэнтычны фольклор: праблемы вывучэння, захавання, пераймання: зборнік навуковых прац удзельнікаў ІІ Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі (Мінск, 29 – 30 красавіка 2009 г.) / БДУКМ; рэдкал.: Мажэйка М.А. (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БДУКМ, 2009. – С.131-133.
6. Дынаміка фольклорнага выканавства: Матэрыялы навукова-практычнай канферэнцыі да 30-річчя кафедры музичнага фольклору / Ред. колегія Р.І.Дзвінка, Н.О.Супрун-Яремко, Б.І. Яремко, Ю.П. Рибак. – Рівне, 2009. – 119 с.
7. Наукова-практычна канферэнцыя да 125-річчя з дня народжэння К.В.Квітки: Тезі доповідей / Редакцыйна колегія Р.І.Дзвінка та ін.– Рівне, 2005. – 54 с.
8. Осейчук А. Работа над произведениями джазовой классики в специальном классе саксофона. – Выпуск 2.– М., 1989.
9. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005.
10. Столярчук Б., Нярба Р. Фольклорний ансамбль (інструментальний): Навчальна програма з курсу за вимогами КМСОНП. – Рівне, 2008. – 20 с.
11. Чуриков В. Основы исполнительской техники при игре на саксофоне. – Харьков: ХГИИ, 1996.

**ОРІЄНТОВНА ОЦІНКА
ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
У РЕЙТИНГОВІЙ СИСТЕМІ З ДИСЦИПЛІНИ
АНРАНЖУВАННЯ**

№№	Вид навчальної роботи	Оцін. Бали
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ		
<i>1.1. Систематичність і активність у роботі</i>		
1.1.1.	Відвідування занять (одного)	4
1.1.2.	ІНТЗ – якісне виконання завдань з самостійної роботи	1-3
1.1.3.	Своєчасне складання форм контролю	5
<i>1.2. Виконання модульних завдань</i>		
1.2.1.	Збір етнографічного та ілюстративного матеріалу	5-8
1.2.2.	Робота під час професійної практики	5-9
2. ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТА		
2.1.	ІНТЗ – підготовка концертного виступу чи доповіді на кафедральну науково-практичну конференцію (презентацію)	8
2.1.2.	ІНТЗ – підготовка ілюстративного матеріалу та використання під час навчально-педагогічної практики	5
2.1.3.	Концертно-виконавська діяльність у ансамблях малих форм у навчальних закладах різного рівня	5

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ
(за кредитно-модульною системою)

Змістовий модуль		Сума
Модуль 1	Модуль 2	Мод. 1 + Мод. 2
50	50	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ:

90 – 100 балів – відмінно / А /

75 – 89 балів – добре / ВС /

60 – 74 балів – задовільно / DE /

35 – 59 балів – незадовільно з можливістю повторного складання / FX /

1 – 34 – незадовільно з обов'язковим повторним курсом / F /

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Даний курс має повне навчально-методичне забезпечення, яке подане у вигляді навчальних, методичних посібників, методичної літератури викладачів, фонду дипломних рефератів студентів, аудіо-, відеозаписів традиційної народної музики з лабораторії музичної етнографії спеціалізації музичний фольклор.

Базовим матеріалом для практичної роботи є аудіо- та відеофонди лабораторії музичної етнографії та особисті архівні матеріали викладача і студентів. Матеріали допомагають познайомитися з експериментами у галузі етномузики та більш глибоко пізнати сучасне фольклорне виконавство різних регіонів України та зарубіжжя.

Цінним дидактичним матеріалом і прикладом етнографічного фольклоризму є відеоматеріали, аудіокасети та компакт-диски фольклорних ансамблів кафедри, науковців народної музики М.Хая, Б.Яремка, Л.Кушлика, Ю.Рибак, творчих зустрічей із відомими виконавцями української народної музики, Всеукраїнського фестивалю-конкурсу молодих виконавців української народної музики “З народного джерела”. Фондові матеріали постійно поповнюються записами студентських дипломних робіт, сольних концертів, фольклорних експедицій.

ЗМІСТ

Опис предмету навчального курсу.....	3
Пояснювальна записка.....	4
Змістові модулі курсу.....	6
Завдання для самосійної роботи	9
Рекомендована література.....	10
Орієнтовна оцінка.....	12
Шкала оцінювання.....	12

ДЛЯ ЗАМІТОК